

ГМІНА ДЯДЬКОВІЧІ

Минуле нашого краю

Коли воєводством Волинським повітом Ровенським в 1934 році було видано „Вказ межовості“ (землеустрою території „Ровенського повіту“) при поділі його на гміни, до сучасного Рівненського району було віднесено гміни Александрія, Клевань, Дядьковичі, Ровне. Станом на той же 1934 рік до гміни Дядьковичі належали 43 населених пункти. Серед них – села (весі), колонії, хутори, 1 осада військова в Омеляні Військовій із вісьмома будинками та 37 військовими. В Дядьковичах, центрі гміни, налічувалось 130 дворів з 1120 жителями. Глинськ Чеський мав 165 дворів. При цьому населення складало 562 особи. Село Глинськ Великий налічував 120 господарств із 1135 жителями. Найбільшим селом у гміні все ж була Грушвиця Велика з 200 дворами та 1824 її мешканцями. Окремим селом була Грушвиця Чеська, в якій жило 280 поселенців із обліком господарств в 34 одиниці. Село Яневичі налічувало 191 подвір'я, і в ньому мешкало 564 особи. Це були найбільші села гміни у той період. Село Ясениничі в часи польського правління налічувало 105 дворів, і проживало в ньому 722 мешканці. Сусіднє село Милостов налічувало 105 дворів з 557 особами. У Великій Омеляні було 140 дворів та 900 жителів. Мала Омеляна налічувала 119 господарств з 742-ма мешканцями. Великим був тогочасний Заріцьк, в якому проживало

1039 осіб і обліковувалось 147 господарств. Плоска налічувала 105 дворів та 750 жителів. Село Шпаков Великий мало 45 дворів, 186 жителів. Шпаков Чеські Долгі — 25 дворів, 108 жителів, Шпаков Чеські Мали — 16 дворів, 200 жителів.

Варто зазначити, що у тому ж наказі про адміністративне розташування згадуються такі села, як Макотерти з 56-ма дворами та 447 жителями, Пересопниця — 42 двори та 602 жителі, Підгірці — 44 двори з 242 жителями. Село Новосілки налічувало 94 господарства, мешкало в ньому 602 особи. Село Кривичі мало 65 дворів і складалось із 378 мешканців. Мартинівка — 33 господарства і 327 жителів. Село Подцурків було представлено 49 дворами та 260-ма жителями. Досить невеликі сучасні населені пункти в документі за 1934 рік подані такими цифрами: Переділи — 89 дворів, 482 жителі; Шостаків — 42 двори, 239 жителів; Верхівськ — 78 дворів, 509 жителів; Гуменники — 48 дворів, 369 жителів. До сіл належала і Янівка (сучасний хутір поблизу Грушвиці). Він складався з 15 дворів та 144 мешканців. У Янівці знаходилася лісова управа з 11 мешканцями.

Гміна була широко представлена хуторами та колоніями. Хутори населяли заможні господарі, колонії — колоністи-переселенці: німці, чехи, поляки. Колонія Мопаниця (назва вказує на наявність шляху з твердим покриттям) мала

16 господарств, у яких мешкало 64 особи. Колонія Дубровка при наявності 321 жителя мала 53 двори. Колонія Семиграні — 50 дворів при 270 жителях. У колонії Покуси налічувалось 17 дворів із 144 мешканцями. В колоніях Три Корчми, Середній Гай проживало біля 100 осіб. В інших колоніях — Миколаївка, Леонтувка, Шостаков Чеський — до 70 осіб. Згадується маленька колонія Кардаш (біля Грушвиці) з 4 дворами та 24 її мешканцями. Хуторами гміни на той час вважались Грабина з 15 дворами та 88 жителями, Омелянщина з 25 дворами та 146 мешканцями. Хутір Березина налічував 6 господарств. У ньому мешкали 26 осіб. Працюючи над порівнянням окремих розділів документу про адміністративне розташування Ровенського „повіту“, варто зазначити, що територія, яка входила до складу Дядьковицької гміни, була досить густо заселена хуторянами та колоністами. Станом на 1932-1934 роки фільварки в гміні не зареєстровані. Не було на той час в гміні і виробничих підприємств, окрім дрібновласницьких та приватних на зразок піщаного кар'єру, кам'яні, цегловипалювальні, молочарні, млина. У гміні діяли польські школи. Шестикласну школу мав Глинськ Чеський. Чотирикласну — Грушвиця Велика. Двокласні школи були у Дядьковичах, Грушвиці Чеській, Милостові. Однокласні школи пра-

цювали в селах Дубровка, Семиграні, Ясениничі, Макотерти, Мартиновка, Новосілки, Шпаков Чеський, Омеляна Мала, Покуси. В другій половині 30-х років ці школи існували вже як трикласні та семикласні.

Жителі Дядьковицької гміни мали можливість користуватися послугами пошти. Ці установи функціонували в Дядьковичах, Глинську, Ровне. В цих же населених пунктах знаходилися поліцейські відділки — постерунки. Найближчими до Ровне населеними пунктами гміни (5-10 км) були Миколайовка, Омеляна Велика, Ясениничі, Три Корчми, Семиграні (Н.Двір, Обарів, Олексин і ряд ближчих належали до гміни Ровне). Населення користувалося „шлехом колійовим“ (залізницею). За потреби громадяни діставалися до Ровне, Озерян, Ульбарова, Клевані. Жителі відвідували католицькі та православні храми. Села Дядьковичі, Ясениничі, Глинськ, Милостов, Грушвиця, Новосілки, Пересопниця, Омеляна, Заріцьк мали православні храми. До католицьких храмів ішли на молитву до Варковичів, Грушвиці, Здолбунова, Клевані, Олики, Ровне. Станом на 1935 рік населення гміни становило 18290 осіб при наявності 43 населених пункти.

Світлана РУДА,
головний спеціаліст
архівного відділу
райдержадміністрації

Руда С.

Гміна Дядьковичі/ Світлана Руда//Слово і час.-2013.-№42/18 жовтня/.- 6

Історичний матеріал про Дядьковицьку гміну до якої входило с. Омеляна